

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

lentaculi octavi questio quarta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Ientaculi octauī questio quarta

ex p̄temptu p̄prie salutis peccātes ⁊ inter alios qui ex ignorantia aut passiōe ⁊ h̄mōi incurrunt peccāta mortalia. Et instruit ch̄istianos vt quum viderint aliquos peccare ex ignorantia aut infirmitate ⁊c. orēt p̄ illis cōfiducia: quū viderit autē peccātes ex p̄temptu p̄prie vite, nō p̄sumāt petere p̄ eis veniam: sed vel relinquāt eos in cursu suo, vel (vt Bernard. insinuat) gemant. si forte diuina misericordia adijciat quod oratio nō p̄sumit. Et bene nota q̄ Ioan. nō affirmat repellendā esse orationē p̄ talibus, sed nō audet dicere vt orent pro talibus, tanquam petitio videatur p̄sumptuosa: ait enim, non dico vt oret quis.

¶ Et hic sensus p̄sonare videt̄ nō solum toti textui ⁊ p̄textui, sed etiā gestis sanctorū nā dominus orās p̄ crucifixoribus adiecit causam ignorantie: q̄a nesciunt q̄d faciunt, ⁊ Paulus p̄ quo exauditus fuit Stephanus, testat̄ se misericordiam cōsecutū quia ignorans fecit.

¶ Nō patet q̄ nenter quesitorū sensuū est int̄t̄ ab apostolo, sed iste quem diximus: cui om̄ia sonare videntur. Nec de tertio.

Circa Quartū Apo. iij. (vtinā esses frigidus aut calidus: sed q̄a tepidus es, nec calidus nec frigidus, incipiā te enomere ex ore meo: quia dicis q̄ diues sum ⁊ locupletat̄ ⁊ nullius egeo: ⁊ nescis quia tu miser es ⁊ miserabilis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus) ambiguitas occurrit ex quadruplici capite.

¶ Primo: q̄a incōueniēs manifestū ē attribuere alicui sancto angelo desiderium mali culpe: ac p̄ hoc nō p̄sonat illi, dicere vtinā eēs calidus aut frigidus

Ientaculi octauae questio quarta. lxxxv.

nam per esse frigidum, intelligitur alienum manifeste esse a toto charitatis igne.

Secundo, quia non consonant hec duo sibi inuicem. scilicet tepor et feruor: arrogantie: et tamen in litera utrumque dicitur hunc episcopum habere: nam primo dicitur quia tepidus es, et deinde subiungitur, dicitis quod diues sum et locupletatus, et nullius egeo ubi superbie feruor magnus notatur: quum falso sibi arroget diuitias, et c.

Tertio, quia aliud est ex tepore, aliud ex ignorantia peccare: nam tepor ad infirmitatem animi spectare videtur: et propterea mirum est quod in litera iste dicitur tepidus: et deinde subditur eius ignorantia dum dicitur, et nescis quia miser es et miserabilis. et c.

Quarto, quia nulli debet imputari defectus non solum inculpabilis sed impossibilis euitari: nullus inquit philosophus improperebit ceco nato. Sed hominem in hac vita nescire se esse absque charitatis gratia, est defectus et inculpabilis et inuitabilis: nullus enim scit an odio vel amore dignus sit, ut dicitur Ecclesiastes ix. Inconuenienter ergo arguitur iste quod nesciat se miserum, et c.

No hoc dicitur, quod homo iste ultimo descriptus de quo est sermo, habet secundum planum literae sensum conditiones quatuor. Prima est esse extra charitatem, que ex eo habetur quod describitur miser, miserabilis, pauper et cecus secundum veritatem. Secunda est esse tepidum, que clare patet in litera. Tertia est, estimare se diuitem, locupletatum, et nullius egere. Et hec etiam clare patet in litera. Et ponitur causa tepiditatis: quoniam cum coniunctione causali in litera ponitur, dicendo, quia

℞ v

Ientaculi octauī questio quarta.

dicis q̄ diues sum. ⁊c. Quarta est nescire se eē miserum ⁊ miserabilem, pauperem, cecum, ⁊ nudum.

Et hec quarta conditio similiter ponitur concussa tepiditatis: dum continuatur in textu cum antedicta causa sub eadem conunctione causali: vt patet intuenti.

CEx quibus omnibus colligitur, huiusmodi hominem abundare multis bonis ac donis siue naturalibus siue gratuitis, ⁊ multis bonis operibus.

Ita q̄ primum istius peccatū apparet superbia de multis bonis que in se recognoscit. Et si singula discernimus, istius hoīs oculus adeo perspiciebat bona que in se erant vt erraret ⁊ superbiret. Erraret quidem: qm̄ ex bonis s̄m̄ quid estimauit se bonum simplr, hoc est, ex donis ⁊ bonis operib. q̄bus abundat sine vera charitate, estimauit se etiam charitatem ⁊ illius dona habere. Hoc enim sonāt verba sua, dū interiori verbo dicebat, diues sum, ⁊ hoc quo ad dona tam nature q̄ gr̄e: locupletatus sum, ⁊ hoc quo ad bona opera ⁊ studia: ⁊ nullius egeo, ⁊ hoc vniuersaliter quo ad dona quecunq̄ necessaria: ita q̄ estimabat se nullo amplius dono egere: et tamen falsum erat: qm̄ carebat charitate ⁊ gr̄a gratuita. Superbiret autem qm̄ bonis illis q̄ habebat seipm̄ magnificabat: nā dicebat, ego sū diues, ego locupletatus, ego nullius egeo: quū vir rectus debuisset dicere, quia fecit mihi dñs magna q̄ potens est, ⁊c. ⁊ deū non se magnificare, nec vnquā prouinere in tā temerariā estimationē q̄ nulli⁹ egeret. Nec intelligo hūc esse tāta elatū superbia vt ex intentione supbiret (qm̄ iā esset in numero non tepidoꝝ sed frigidissimoz) sed q̄a per modum superbie

Ientaculi octauī questio quarta. Ixxxvi

bientis ⁊ tali estimatiōi imitenti se habebat: qđ
vt clarīus patebit, facit hominem tepidum.

3
Erat q̄ huic superbie ac false estimatiōi annexum
alterū pctm negligentie: nā cū hac estimatiōe
negligebat iste discutere interiorem dispositionem
anime sue quo ad mala pene attestantia malū cul-
pe. Nesciebat enim se esse miserū, miserabilem, pau-
perem, cecum ⁊ nudum: que sunt mala pene attestā-
tia malū culpe. Et fomentū huius negligentie q̄-
uis ex litera non habeat nisi antedicta superba esti-
matio, videtur tamen esse incertitudo charitatis.

Ita q̄ ex hoc q̄ non potest homo scire certa cog-
nitiōe se habere gratiam gratū facientem seu chari-
tatē, neglexit perscrutari antedicta mala sua: tanq̄
eiusdem rationis sit cognoscere habere se bona gra-
tie ⁊ charitatis, ⁊ discutere huiusmodi mala. Quod
tamen non est verum: nam etsi homo non potest
cognoscere in se esse donum charitatis infuse, po-
test tamē discernere an sit pauper ⁊ cecus: pauper-
tas enim cōsistit in penuria operum interiorum si-
milium operibus interioribus charitatis: puta si
habebat interiorem actum penitētie, si interiorem
actum gratitudinis, si reuerentie ⁊ tremoris in de-
um, si misericordie in proximos, si humilitatis in
seipsum. Similiter de visu, si videbat eo modo vi-
dendi de quo scriptum est, ad videndum in bonita-
te electorum tuorum: vident enim electi in bonitate
propria qđ bona vt dei, ppria vō mala culpe, accu-
sando se, corrigēdo, puniēdo, ppria vero mala pene
eq̄nimitē tolerādo, bona alioꝝ gaudendo, mala a-
lioꝝ condolendo, ⁊c. quo contra ceci vidētes in su-

Tentaculi octauī questio quarta.

perbia cordis sui, proximos videt iudicando seu cō
temnendo, bona eorum parui faciendo, mala eorū
accusando, indignando, &c. bona que habent vt sua
magnificando, mala que habent excusando, &c. hu
iusmodi enim paupertatem, cecitatem & nuditatez
virtutum his annexam potest homo si vult diligen
ter i se discutere & cognoscere. Et in hoc iste homo
defecit: neglexit enim huiusmodi mala pene in se dis
cutere, & sic nesciuit seipsum miserum, &c.

¶ Ex his autem duobus (superbia scilicet & negli
gentia) consurgit in homine quedā confidentia q̄si
manēdi in statu in quo stat. Ex eo enim q̄ estimat
se abundantem in bonis & nescit miseriam stat⁹ sui
quasi securus incedit: & inde naturaliter procedit af
fectus tepidus ad dona gratie gratum faciētis ha
benda. Et propterea homo iste ponitur tepidus
ex his causis. s. q̄a dicebat, diues sum, &c. & nescie
bat se esse miserum, &c. Huiusmodi autem dispo
sitiō tepidi animi vtinam nō frequens inueniatur
in his qui putantes se in gratia dei esse, negligūt dis
cutere interiorē animi sui dispositionem q̄ ad pe
nuriā interiorum actuum virtūū & interioris vi
sus. Signum autem tepidi animi videtur esse non
progredi seu nō augeri in interioribus actibus vir
tutum infusarum.

¶ Et licet ex recitatis in hac litera appareat iam
hunc esse verum literē sensum, solidior tamē sensus
iste apparet ex subiuncto consilio exhibito in textu
isti homini: dum suadetur ei in remediū studium
emendi aurum ignitum, &c. In emendo siquidem,
duo inueniuntur contraria tepori. Alterum est ap
preciare seu magni estimare id quod est emēdum:

Tentaculi octavi questio quarta. lxxxvij

alterum est exhibere precium equale rei emēde. Et primum quidem spectat ad animum: secundum autem ad executionem operis. Que ideo tollunt teporem, quia tepidus non estimat donum gratie tamquam emendum, nec studet in executione exhibere opera quasi equivalentia ad gratiam: ad que tamē duo maxime debet assurgere tepidus, et vt summe magnificiat quo caret gratie donum, et vt omni conatu exerceat se quasi ad cogendum deum vt det sibi gratiam. Secundum quoque remedium quod adiungitur, idem testatur ad causas tepiditatis relatum: nam quia et male videndo bona que habet, et non videndo mala que habet, tepidus effectus est medicina pro oculis ei offertur, qua impedimenta videndi tollantur: inter que precipuum est superbia, que collyrij vnctione tollitur, si a Christo discimus quia mitis est et humilis corde.

Ad obiecta Igitur ordinate respondēdo dicitur dupliciter posse accipi metaphoram hanc de calido et frigido et tepido. Primo intelligendo per calidum manifestam charitatem et per frigidum manifestam iniquitatem, per tepidum vero medium, qualis descriptus est qui sibi videtur bonus et tamē est malus. Et iuxta hunc sensum optat angelus magis frigidum quam tepidum non vt meliorem, sed vt faciliorem ad resipiscendū: qui enim cognoscit se esse malum, facilius correctionem suscipit quam is qui putat se esse bonum et quasi tutus tepet.

Secundo referendo metaphoram totam ad gustum seu sumentem. Et iuxta hunc sensum tam frigidus quam calidus bonus est: nam et calida libenter

Ientaculi octauī questio quarta.

summus, et similiter frigida libenter iunius: solū autem tepidum abhominabile est: utpote vomitus causans. Et sic optans angelus utinam esses calidus aut frigidus, optat bonum utinam esses sicut cibus aut potus habilis ad sumendum, ut est alimentum calidum, et alimentum frigidum. Et hic sensus magis consonat litere, pro quanto parabola hec ad hoc tendit, ut solum tepidum abhominabile dicatur tanquam vomitiū. Unde patet nihil mali per hec verba optari ab angelo.

Ad secundam obiectionem dicitur, quod in isto homine tepido esset feruor superbie et arrogantie si ex intentione superbiret ad hoc ut se diuitem, locupletatum et nullius egentem magnificaret, sed iste tepidus non ex intentione sic superbit, sed ex modo se habendi: quando quidem sic confidit in his que habet tanquam iudicans se locupletem, diuitem, et nullius egentem. Videtur enim quedam superbia sicca magis quam superbie feruor: et propterea non inde aperte malus, sed tepidus effectus est.

Ad tertiam dicitur, quod tepor et ignorantia possunt subordinari: ita quod ambo possunt diuersimode causare peccatum: tepor immediate, ignorantia mediate. Sic autem est in proposito: ignorantia enim proprie miserie commouet et causat teporem, quo deinde peccatur. Nec ista si multas contrariatur diuersitati causarum peccandi, scilicet ex ignorantia vel infirmitate: quoniam illa diuersitas intelligitur secundum causas proximas: quoniam scilicet causa proxima est infirmitas non ignorantia, aut e contrario. Secus autem est quam infirmitas circa unum actum subordinatur ignorantie alterius rei peccantis: ut patet esse in proposito.

Ientaculi octavi questio quinta. lxxxviii

C Ad quartā dī, q̄ huic tepido non imputat nescientia domi charitatis in seipso: sed ignorantia pprie miserie: que non solum est enitabilis, sed valde culpabilis: vt patet ex dictis. **¶** Dec de quarto.

C **C**irca quātū apoc. vlt. (Qui nocet noceat adhuc: et qui in sordibus est sordescat adhuc, et qui iustus iustificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc) difficultas ex triplici capite occurrit. **¶** Primo de veritate: quia vtraq; pars, progressus. s. tam malorum q̄ bonorum, falsa videtur, nā multi hodie mali cras boni, vt patet de Paulo latrone, et cet. et similiter multi hodie boni cras mali: vt patet de Nicolao, Salomone, et c.

¶ Secundo de decetia, quia hec verba sunt angeli alloquentis Joannem, indecens autem videtur vt angelus sanctus dicat, qui in sordibus est sordescat adhuc, multo magis q̄ indecens fuerit iudiciū inferre blasphemie in diabolū: qd̄ tñ nō ē ausus Michael archāgelus: vt Judas in epist. sua dicit.

¶ Tertio de concessione temporis, nam deus nemini dedit spatium male operandi (vt dicitur Eccles. xv.) imo vt Esaias dicit, propterea expectat de minus vt misereatur vestri, quomodo ergo nunc angelus tempus propinquum denuncias dicit, qui nocet noceat et qui sordet sordescat: tanq̄ concedens malis tempus peiora faciendi.

Ad hoc Dicitur, q̄ literalis sensus horū verborum ad prescitorum et predestinatorum conditionem ac tempus vsque ad iudiciū tendere videtur. **¶** Ad cuius euidentiam prenotandum est angelum more humano allocutum esse